A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2016. július 28.*

„Előzetes döntéshozatal — Mezőgazdaság — 1/2005/EK rendelet — Az állatok szállítás közbeni védelme — Hosszú időtartamú szállítás — Az I. melléklet V. fejezete 1.4 pontjának d) alpontja) — A szállítás során az állatok szállításának és pihenésének a tartamai — Szarvasmarhák szállítása — A »legalább egy óra, elegendő pihenőidő« fogalma — A szállítás több alkalommal való megszakításának a lehetősége — 22. cikk — Szállítási késedelem — 1234/2007/EK és 817/2010/EU rendelet — Export-visszatérítések — Az élő szarvasmarhafélék szállítás közbeni kíméletére vonatkozóan teljesítendő követelmények — 817/2010 rendelet — A 2. cikk (2)–(4) bekezdése — A kilépési hely hatósági állatorvosa — Jelentés és az állatoknak az Unió vámterületéről való kilépését tanúsító dokumentumon feltüntetett bejegyzés az 1/2005 rendelet alkalmazandó rendelkezéseinek a betartását vagy a be nem tartását illetően — Az elvégzett vizsgálatok nem kielégítő eredménye — A 817/2010 rendelet 5. cikke (1) bekezdésének c) pontja — Az említett bejegyzésnek az export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóság tekintetében fennálló kötelező vagy nem kötelező jellege”

A C-469/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Finanzgericht Hamburg (hamburgi adóügyi bíróság, Németország) a Bírósághoz 2014. október 14-én érkezett, 2014. augusztus 29-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Masterrind GmbH**

és

a **Hauptzollamt Hamburg-Jonas** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, D. Šváby (előadó), J. Malenovský, M. Safjan, és M. Vilaras bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Hauptzollamt Hamburg-Jonas képviseletében S. Heise, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében S. Ghiandoni és D. Colas, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében B. Eggers és B. Schima, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német

a főtanácsnok indítványának a 2016. január 21-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem egyrészt az állatoknak a szállítás és a kapcsolódó műveletek közbeni védelméről, valamint a 64/432/EGK és a 93/119/EK irányelv és az 1255/97/EK rendelet módosításáról szóló, 2004. december 22-i 1/2005/EK tanácsi rendelet (HL 2005. L 3., 1. o.) I. melléklete V. fejezete 1.4 pontja d) alpontjának, valamint másrészt az élő szarvasmarhafélék szállítás közbeni kíméletével kapcsolatos export-visszatérítés nyújtására vonatkozó követelmények tekintetében az 1234/2007/EK tanácsi rendelet szerinti részletes szabályok megállapításáról szóló [helyesen: az export-visszatérítés nyújtásának feltételeként az élő szarvasmarhafélék szállítás közbeni kíméletére vonatkozóan teljesítendő követelmények tekintetében az 1234/2007/EK tanácsi rendelet szerint részletes szabályok megállapításáról szóló] 2010. szeptember 16-i 817/2010/EU bizottsági rendeletnek (HL 2010. L 245., 16. o.) az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet azon keresettel összefüggésben terjesztették elő, amelyben a Masterrind GmbH vitatja a Hauptzollamt Hamburg-Jonas (Hamburg-Jonas fővámhivatala, Németország) azon határozatának a jogszerűségét, amely hat tenyészmarha Marokkóba való exportálására vonatkozóan a Masterring GmbH számára előlegként kifizetett export-visszatérítések teljes visszatérítésére vonatkozik.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 1/2005 rendelet

3 Az 1/2005 rendelet (11) és (19) preambulumbekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(11) E rendeletnek a Közösségen belüli következetes és eredményes alkalmazásának biztosítása céljából annak az alapelvnek a tekintetében, amely szerint az állatok nem szállíthatók olyan módon, amely sérülést vagy túlzott szenvedést okozhat nekik, helyénvaló a különféle szállítási módokból fakadó különleges igényekre vonatkozó részletes rendelkezéseket megállapítani. Ezeket a részletes rendelkezéseket a fent említett alapelvnek megfelelően kell értelmezni és alkalmazni, és időben kell frissíteni, amikor különösen új tudományos szakvélemények fényében úgy tűnik, hogy azok már nem biztosítják a fenti alapelvnek való megfelelést egy-egy adott állatfaj vagy szállítási mód esetén.

[...]

(19) A közúti fuvarozásra vonatkozó egyes szociális jogszabályok összehangolásáról szóló, 1985. december 20-i 3820/85/EGK tanácsi rendelet [HL 1985. L 370., 8. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 319. o.] rendelkezik a közúti fuvarozók számára előírt maximális vezetési és a minimális pihenőidőről. Helyénvaló, hogy az állatok utazásait hasonlóképpen szabályozzák. A közúti közlekedésben használt menetíró készülékekről szóló, 1985. december 20-i 3821/85/EGK tanácsi rendelet [HL 1985. L 370., 8. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 227. o.] rendelkezik arról, hogy menetíró készüléket kell felszerelni és használni a közúti fuvarozással kapcsolatos szociális jogszabályok betartásának hatékony ellenőrzésének biztosítására. Szükséges, hogy az így nyilvántartott adatokat rendelkezésre bocsássák és ellenőrizzék, hogy az állatjóléti jogszabályok értelmében a szállítási időre vonatkozó korlátoknak érvényt szerezzenek.”

4 E rendeletnek „Az állatok szállítására vonatkozó általános feltételek” című 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az állatok nem szállíthatók vagy szállíttathatók oly módon, amely sérülést vagy szükségtelen szenvedést okozhat számukra.

Továbbá meg kell felelni a következő feltételeknek:

a) minden szükséges intézkedés előzetes megtétele annak érdekében, hogy az utazás lehető legrövidebb legyen, és a szállítás során az állatok igényeinek eleget tegyenek;

[...]

f) a rendeltetési helyre való szállítás haladéktalan biztosítása, valamint az állatjóléti feltételek rendszeres ellenőrzése, és megfelelő biztosítása;

[...]

h) megfelelő időközönként, az állat fajtájának és méretének minőségileg és mennyiségileg megfelelő víz, takarmány és pihenés nyújtása.”

5 Az 1/2005 rendelet 6. cikkének (3) bekezdése értelmében a szállítmányozóknak a rendelet I. mellékletében meghatározott technikai szabályoknak megfelelően kell végezniük az állatok szállítását.

6 E melléklet az V. fejezetében tartalmazza az itatási és etetési időközökre, valamint a szállítási és pihenési időkre vonatkozó szabályokat. E fejezet 1.4 pontja többek között a borjúnak nem minősülő szavasmarhaféléknek a közúti szállítására vonatkozik olyan hosszú időtartamú szállítás esetén, amelyet az 1/2005 rendelet 2. cikkének m) pontja úgy határoz meg, hogy az nyolc órát meghaladó szállítás, amely a szállítmány részét képező első állat megmozdításakor kezdődik. Ezen fejezet 1. szakaszának a szövege a következő:

„1.1 Az e szakaszban meghatározott követelményeket a házilófélék – a törzskönyvezett lófélék kivételével – szarvasmarha-, juh-, kecske- és sertésfélék szállítására kell alkalmazni, a légi szállítás kivételével.

1.2 Az 1.1 pontban említett fajokhoz tartozó állatok szállításának időtartama nem haladhatja meg a nyolc órát.

1.3 A 2.1 pontban meghatározott maximális szállítási időt a VI. fejezet kiegészítő követelményeinek teljesítése esetén túl lehet lépni.

1.4 A 1.3 pont követelményeinek megfelelő közúti járművek használatakor az itatási és etetési időközök, utazási és pihenési idők a következők:
a) [...] a borjak [...]
b) [a] sertések [...]
c) [a] házilófélék l [...]
d) Minden más, az 1.1 pontban említett fajokhoz tartozó állat számára 14 órás szállítás után legalább egy óra, az itatásra és – amennyiben szükséges – etetésre elegendő pihenőidőt [helyesen: legalább egy óra, többek között itatásra, és – amennyiben szükséges – etetésre szolgáló, elegendő pihenőidőt] kell biztosítani. E pihenőidő után az állatokat további 14 órán át lehet szállítani.

1.5 A fent említett szállítási idők után az állatokat ki kell rakodni, meg kell itatni és etetni, és legalább 24 órán keresztül pihentetni kell.

[...]

1.8 Az állatok érdekében az 1.3, 1.4 és 1.7 b) pontban meghatározott szállítási idők két órával meghosszabbíthatók, különösen a rendeltetési hely közelségére tekintettel.

[...]"

7 Az 1/2005 rendelet 22. cikke, amelynek címe „Szállítási késedelem", a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az illetékes hatóság meghozza a szükséges intézkedéseket a szállítás közbeni késedelem, illetve az állatok szenvedésének megelőzése, illetve minimálisra csökkentése érdekében olyan esetekben, amikor előre nem látható körülmények gátolják e rendelet alkalmazását. Az illetékes hatóság gondoskodik arról, hogy az átrakodási és kilépési helyeken, valamint az állat-egészségügyi határállomásokon külön intézkedéseket tegyenek annak érdekében, hogy az állatok szállítása elsőbbséget élvezzen.

(2) Az állatszállítmányok nem tartóztathatók fel szállítás közben, kivéve, ha az állatok jóléte vagy a közbiztonság miatt ez kifejezetten szükséges. Nem okozható indokolatlan késedelem a berakodás befejezése és az indulás között. Ha egy állatszállítmányt szállítás közben két órát meghaladó időtartamra fel kell tartóztatni, az illetékes hatóság gondoskodik arról, hogy meghozzák a megfelelő intézkedéseket az állatok ellátására, és szükség esetén az állatok etetésére, itatására, kirakodására és elhelyezésére."

Az 1234/2007/EU rendelet és az 817/2010/EU rendelet

8 A mezőgazdasági piacok közös szervezésének létrehozásáról, valamint egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozó egyedi rendelkezésekről szóló, 2007. október 22-i 1234/2007/EK tanácsi rendelet (az egységes közös piacszervezésről szóló rendelet) (HL 2007. L 299., 1. o.) 168. cikke értelmében az élő szarvasmarhafélék exportjára járó visszatérítés odaítélésének és kifizetésének feltétele az állatok jóllétére és különösen az állatok szállítás alatti védelmére vonatkozó uniós jogszabályokban meghatározott rendelkezések betartása.

9 E rendelkezést a 817/2010 rendelet hajtja végre.

10 Ezen utóbbi rendelet (5) preambulumbekezdése előírja, hogy „az állatok fizikai kondíciójának és egészségi állapotának felmérése különleges szaktudást és tapasztalatot igényel. Ezért az ellenőrzést állatorvosnak kell végeznie. Emellett tisztázni kell az ilyen ellenőrzések kiterjedését, valamint jelentésmintát kell kidolgozni azért, hogy az ilyen ellenőrzések pontosak és összehangoltak legyenek."

11 Az említett rendelet (7) bekezdése többek között azt állapítja meg, hogy „a Bíróság ítélkezési gyakorlatában *vis maiorként* elismert esetek sérelme nélkül ezen állatjóléti rendelkezések megsértése nem az export-visszatérítések csökkentéséhez, hanem elvesztéséhez vezet, azon állatok számától függően, amelyek tekintetében az állatjóléti követelményeket nem tartották be."

12 A 817/2010 rendelet 1. cikke azt írja elő, hogy az export-visszatérítések kifizetése attól függ, hogy betartják-e az állatoknak a végső érkezési hely szerinti harmadik ország első kirakodási helyéig történő szállítása során az 1/2005/EK rendelet 3–9. cikkét és mellékleteit.

13 Az 817/2010 rendelet 2. cikkének (2) bekezdése a következőket írja elő:

„Azoknál az állatoknál, amelyekre vonatkozóan kiviteli nyilatkozat kerül elfogadásra, a hatósági állatorvos a kilépési helyen a[z állatok és állati eredetű termékek bizonyítványainak kiállításáról szóló 1996. december 17-i] 96/93/EK tanácsi irányelvvel [HL 1997. L 13., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet 20. kötet, 197. o.] összhangban megvizsgálja, hogy:

a) az 1/2005/EK rendeletben meghatározott követelmények teljesültek-e az említett rendelet 2. cikkének r) pontja szerinti kiindulási helytől kezdve egészen a kilépési helyig;

[...]

Az ellenőrzést végző hatósági állatorvos a jelen rendelet I. mellékletében megállapított mintával összhangban jelentést készít, amelyben igazolja, hogy az első albekezdéssel összhangban végrehajtott ellenőrzések eredményei kielégítőek-e, vagy sem.

[...] A jelentés egy másolatát meg kell küldeni a kifizető hatóságnak.”

14 Ugyanezen cikk (3) és (4) bekezdése szerint, ha az említett állatorvos úgy véli, hogy teljesültek e cikk (2) bekezdésének követelményei, akkor ezt az állatoknak az Európai Unió vámterületéről való kilépését tanúsító dokumentumon igazolja, adott esetben kivonva e tanúsítás köréből azokat az állatokat, amelyek tekintetében az 1/2005 rendelet követelményeit nem tartották be.

15 A 817/2010 rendelet 4. és 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„*4. cikk*

Az export-visszatérítések kifizetési eljárása

[...]

(2) Az export-visszatérítések kifizetésére vonatkozóan a [...] kérelmeket [...] ki kell egészíteni a következővel:

a) az e rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett, megfelelően kitöltött dokumentummal;

[...]

5. cikk

Az export-visszatérítések kifizetésének elmaradása

„(1) Az állatonként járó, a második albekezdésnek megfelelően számított export-visszatérítés teljes összege nem fizethető:

[...]

c) olyan állatok után, amelyek esetében – a 4. cikk (2) bekezdésében említett dokumentumok és/vagy az e rendeletnek való megfeleléssel kapcsolatban az illetékes hatóság rendelkezésére álló minden egyéb elem alapján – az illetékes hatóság véleménye szerint nem teljesültek az 1/2005/EK rendelet 3–9. cikkében és az ott említett mellékletekben foglaltak.

[...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16 A Masterrind 2011 júniusa során bejelentette hat tenyészmarhának a Marokkóba való kivitelét, és Hamburg-Jonas fővámhivatalának a 2011. július 13-i határozata alapján előlegben részesült az ezen exporthoz kapcsolódó export-visszatérítésből.

17 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a teherautóval történő szállítás Northeimből (Németország), azaz az állatok berakodási helyétől, Sète (Franciaország) kikötőjéig, ahol az állatokat az út hátralévő részének a megtétele céljából hajóra rakodták, a következőképpen zajlott:

– 2011. június 16-án 10 óra 30 perckor: berakodás;

– ugyanezen a napon 11 óra 30 perckor: a berakodás helyének az elhagyása;

– ugyanezen a napon 19 órakor: megállás Wasserbilligben (Luxemburg) egy órás élelmezési szünet céljából;

– ugyanezen a napon 22 órakor: megállás Épinalban (Franciaország) egy második 10 órás élelmezési szünet céljából, mely a közúti szállításra vonatkozó egyes szociális jogszabályok összehangolásáról, a 3821/85/EGK és a 2135/98/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 3820/85/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. március 15-i 561/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletből (HL 2006. L 102., 1. o.) származó, a vezetési idő és a pihenőidő tartamával kapcsolatos kötelezettségekre tekintettel kötelező;

– június 17-én 8 óra körül: az út folytatása;

– ugyanezen a napon 17 órakor: érkezés Sète-be.

18 A kilépési hely hatósági állatorvosa által Sète-ben elvégzett ellenőrzést követően ezen állatorvos az ellenőrzési jelentést valamennyi állat esetében a „Non conforme au contrôle officiel visé à l'article 2 du règlement (CE) nº 817/2010 [a 817/2010/EU rendelet 2. cikke szerinti hivatalos ellenőrzés alapján nem megfelelő]" felirattal látta el. A későbbiekben kiderült, hogy a francia állatorvosi hatóságok értékelése szerint a szarvasmarhák olyan, kirakodás nélküli szállítása, amelynek a teljes tartama – a teherautó vezetője tekintetében előírt pihenőidőt is beleértve – meghaladja a 31 órát, nem felel meg az 1/2005 rendeletből származó követelményeknek.

19 Következésképpen Hamburg-Jonas fővámhivatala a 2012. június 5-i határozatban a Masterrind számára előlegként kifizetett export-visszatérítés visszafizetését követelte, 10%-os kamatfizetési kötelezettség mellett.

20 A Masterrind azt követően, hogy e határozattal szemben panaszt terjesztett elő, az Európai Bizottsághoz fordult annak érdekében, hogy megérdeklődje ezen intézmény álláspontját az 1/2005 rendelet I. mellékletének V. fejezetében foglalt, a szállítási időre és a pihenőidőre vonatkozó rendelkezések értelmezése tekintetében. Az említett intézmény közölte, hogy álláspontja szerint e rendelkezések azt írják elő, hogy a szarvasmarhák kirakodás nélküli szállításának megengedett maximális tartama a berakodástól számítva 29 óra, beleszámítva a járművön töltött egy óra pihenőt, de ez az időszak két órával meghosszabbítható az állatok érdekében, különösen a rendeltetési hely közelségére tekintettel, így a szállítás tartama semmiképpen nem haladhatja meg a 31 órát.

21 Hamburg-Jonas fővámhivatala a 2013. július 19-i határozatában elutasította a Masterrind panaszát, és megállapította, hogy köti a kilépési hely hatósági állatorvosa által végzett értékelés.

22 A Masterrind e határozattal szemben keresetet terjesztett elő a Finanzgericht Hamburg (hamburgi adóügyi bíróság, Németország) előtt azzal érvelve, hogy a „legalább egy óra pihenőidő” kifejezés, amely az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezete 1.4 pontjának d) alpontjában szerepel, azt jelenti, hogy a szállítás két szakasza közötti pihenőidő tartama meghaladhatja az egy órát.

23 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az előtte folyamatban lévő jogvita megoldása attól függ, hogy egyrészt a „legalább egy óra pihenőidő” kifejezés, amely az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezete 1.4 pontjának d) alpontjában szerepel, valóban azt jelenti-e, hogy a szállítás két szakasza közötti pihenőidő meghaladhatja az egy órát, és másrészt a Franciaországban található kilépési pont hatósági állatorvosának a megállapítása, amely szerint az alapügy tárgyát képező szállítás nem a rendelettel összhangban zajlott, vitatható-e a hatáskörrel rendelkező német hatóság előtt a szállított állatokra vonatkozó export-visszatérítés kifizetése céljából.

24 Az első pontot érintően a kérdést előterjesztő bíróság először is úgy véli, hogy nem releváns az, hogy az alapügy tárgyát képező szállítás nem az említett 1.4 pont d) alpontjában említett két szállítási szakaszra oszlott, hanem három, 8 óra 30 perces, majd 2 órás, majd 9 órás szakaszra, mivel e szakaszok közül egyik sem, és semelyik két egymást követő, összesített szakasz sem haladta meg azt a 14 óra maximális tartamot, amelyet e rendelkezés az általa előírt szállítás két szakasza tekintetében megállapít.

25 Az említett bíróság továbbá a 2008. október 9-i Interbives ítélet (C-277/06, EU:C:2008:548) 15. pont jára, valamint Mengozzi főtanácsnok ezen Interboves ügyre vonatkozó indítványának (C-277/06, EU:C:2008:162) 18. pontjára hivatkozva megállapítja, hogy az említett rendelkezés köztes pihenőidőt ír elő, amelynek a tartama legalább egy óra kell, hogy legyen, de az e tartamot meghaladhatja. Álláspontja szerint az 1/2005 rendelet 3. cikke második bekezdésének a) pontjában előírt főszabályt, amely szerint minden szükséges intézkedést meg kell tenni előzetesen annak érdekében, hogy az utazás a lehető legrövidebb legyen, és a szállítás során az állatok igényeinek eleget tegyenek, az uniós jogalkotó a szarvasmarhák közúti szállítása tekintetében e rendelet I. melléklete V. fejezete 1.4 pontjának d) alpontjában konkretizálta, mely utóbbi rendelkezés legalább egy órás köztes pihenőidőt ír elő, és nem egy órás pihenőidőt, amint azt a Bizottság véli.

26 Ami e pihenőidő indokát illeti, a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint annak nem csupán az állatok itatására vagy etetésére kell szolgálnia, és a „legalább egy óra, többek között itatásra és – amennyiben szükséges – etetésre szolgáló, elegendő pihenőidő” fordulatban a „többek között” kifejezésre hivatkozik, illetve az e szabály különböző nyelvi változataiban alkalmazott, ezzel egyenértékű kifejezésekre. Az említett pihenőidőt tehát, amint a jelen ügyben is, igazolhatja a közúti járművezetőkre vonatkozó vezetési időre és pihenőidőre alkalmazandó szabályozás betartása, mivel az állatok eközben ellátásban részesülnek.

27 Végezetül a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a két, maximum 24 órás tartamú útszakasz közé illeszkedő pihenőidők maguk sem haladhatják meg a 14 órás tartamot, amely a szállítási szakasz maximális tartamának felel meg. Ezt a korlátozást, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság jóval enyhébbnek tart annál a kirakodással járó 24 órás pihenőidőnél, amelyet az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezetének 1.5 pontja ír elő a két, egyenként maximum 14 órás szállítási szakaszt követően, az igazolja, hogy a kirakodással nem járó pihenőidő kisebb jótékony hatással jár, illetve az arra irányuló cél igazolja továbbá, hogy a kirakodás nélküli szállítás idejének a jelentős mértékű felhalmozódását a lehető legnagyobb mértékben korlátozzák.

28 A második pontot, azaz az alapügy tárgyát képező szállításnak az 1/2005 rendeletnek meg nem felelő végrehajtását megállapító, és a kilépési hely hatósági állatorvosa által tett megjegyzésnek a hatáskörrel rendelkező hatóságra az export-visszatérítések kifizetése tekintetében vonatkozó kötelező erejét illetően a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az ezen állatorvos által az e rendelet betartására vonatkozóan feltüntetett bejegyzés, valamint az állatorvos pecsétje olyan hatósági alakiság, amely kizárólag az export-visszatérítéseket megtagadó, az azok kifizetéséért felelős hatóság által meghozott érdemi határozattal egyidejűleg támadható meg.

29 Ezen vélemény alátámasztása érdekében a kérdést előterjesztő bíróság először is megállapítja, hogy a kilépési hely hatósági állatorvosának az eljárása nem rendelkezik közvetlen rendeleti hatállyal az exportőr vagy harmadik személyek vonatkozásában, és az exportőr jogi helyzetét csupán az export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrrel rendelkező hatóság határozata érinti. Ez az eljárás tehát egy olyan eljárás egyik szakaszának tűnik, amely több ilyen szakaszból áll, tekintettel különösen a 817/2010 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének a) pontjára, amely a kilépési hely hatósági állatorvosának a bejegyzését alaki feltételként kezeli, olyan feltételként, amely teljesül annak pozitív vagy negatív tartalmától függetlenül, és az érdemi értékelés az export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóság feladata.

30 Másodszor a kérdést előterjesztő bíróság a 2008. március 13-i Viamex Agrar Handel ítéletre (C-96/06, EU:C:2008:158), és a 2008. november 25-i Heemskerk és Schaap ítéletre (C-455/06, EU:C:2008:650) hivatkozik, amelyekből az következik, hogy a kilépési hely hatósági állatorvosának a pozitív értékelése nem képez megcáfolhatatlan bizonyítékot az állatok szállítására vonatkozó rendelkezések betartását érintően, és következésképpen az nem kötelezi a hatáskörrel rendelkező hatóságot arra, hogy az export-visszatérítéseket az ezen értékelést megcáfoló információk ellenére kifizesse.

31 Végezetül a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az elvégzett ellenőrzések eredményeiről szóló jelentés, amelyet a kilépési hely hatósági állatorvosának az exportdokumentumon feltüntetett igazolással egyidejűleg el kell készítenie, és amely az említett hatóságnak kell, hogy szóljon, olyan elemeket tartalmaz, amelyek az állatorvosi szakértelem tárgyát képezik, melyekkel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság azt feltételezi, hogy azok különleges értékkel rendelkeznek, de ez a szakértelem nem függ össze azzal a jogi ellenőrzéssel, amelyet a kifizető szervezet az állatorvos bejegyzésére tekintettel végez a visszatérítésre vonatkozó jogosultság feltételeinek a fennállására vonatkozóan.

32 Ilyen körülmények között a Finanzgericht Hamburg (hamburgi adóügyi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezetének 1.4 pontját, amelynek értelmében az állatok számára 14 órás szállítás után legalább egy óra, többek között itatásra és – amennyiben szükséges – etetésre szolgáló, elegendő pihenőidőt kell biztosítani, mielőtt az állatokat további 14 órán át lehet szállítani, hogy a szállítási szakaszokat meg lehet szakítani olyan pihenőidővel […], amely egy óránál hosszabb, vagy több olyan pihenőidővel, amelyek közül az egyik legalább egy órás?

2) Az adott tagállam kifizető hatóságát kötelezi-e a hatósági állatorvosnak a 817/2010/EU bizottsági rendelet 2. cikkének (3) bekezdése szerinti, kilépési helyen tett bejegyzése azzal a következménnyel, hogy a bejegyzés [negatív tartalmának] jogszerűségét kizárólag [az ezen állatorvos] tevékenységének ellenőrzéséért felelős hatóság vizsgálhatja, vagy a hatósági állatorvos bejegyzése csupán olyan hatósági eljárási cselekményt valósít meg, amely csak a kifizető hatóság érdemi döntésével szemben megengedhető jogorvoslati kérelmekkel együtt támadható meg?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

33 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdés első részével azt kívánja megtudni, hogy az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezetének 1.4 pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a szóban forgó, többek között a szarvasmarhafélék közé tartozó állatok közúti szállítása során a két tizennégy órás szállítási szakaszt meg lehet szakítani egy óránál hosszabb tartamú pihenőidővel.

34 Meg kell állapítani, hogy az e kérdésre adott válasz kifejezetten következik e rendelkezésnek magából a szövegéből, amely szerint a szóban forgó állatok számára tizennégy óra szállítást követően „legalább egy óra”, elegendő pihenőidőt kell biztosítani. Ez az egyértelmű kifejezés azt jelenti, hogy a köztes pihenőidő meghaladhatja az egy órát.

35 Amint azonban a főtanácsnok az indítványának az 58., 59. és 62. pontjában megállapította, az állatok szállítása során ebben a vonatkozásban is teljesíteni kell az 1/2005 rendelet 3. cikkében előírt általános feltételeket. Amint ugyanis ezen utóbbi rendelet (11) preambulumbekezdése megállapította, a különféle szállítási módokból fakadó különleges igényekre vonatkozó részletes rendelkezéseket, mint amilyen az említett rendelet I. melléklete V. fejezetének 1.4 pontja, azon elv szerint kell értelmezni és alkalmazni, amely szerint az állatok nem szállíthatók olyan módon, amely sérülést vagy szükségtelen szenvedést okozhat nekik, mely elv az említett 3. cikk első bekezdésében szerepel, és amelynek bizonyos általános aspektusait e cikk második bekezdése említi. Ezen utóbbiak között szerepel a szállítás tartamának a lehető legrövidebb időre való korlátozására, valamint a szállítás haladéktalan biztosítására vonatkozó aspektus, melyeket ezen második bekezdés a) és f) pontja ír elő.

36 Az említett 1.4 pont d) pontja értelmében vett „pihenőidő” tekintetében, melyet az állatoknak többek között itatás, valamint szükség esetén etetés céljából kell biztosítani, meg kell állapítani, hogy e pihenőidő funkciója, amint azt a szöveg is jelzi, annak a lehetővé tétele, hogy a szállított állatok kipihenjék a korábbi szállítási időszak által okozott fáradtságot és kellemetlenségeket, és így jó feltételek mellett kezdjék meg a második szállítási szakaszt. Amíg a szállítás szünetelése megfelel a pihenés ezen alapvető szükségletének, az igazoltnak tekinthető, és nem számít, hogy annak meghosszabbítása kizárólag e szükségletnek felel meg, vagy a szállításhoz kapcsolódó egyéb szükségleteknek is.

37 Következésképpen a köztes pihenőidő tartama soha nem lehet olyan, hogy a pihenés vagy összességében a szállítás konkrét körülményei között felmerüljön a szállított állatok sérülésének vagy szükségtelen szenvedésének a kockázata. Az export-visszatérítés kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóságnak és adott esetben a nemzeti bíróságoknak kell elvégezniük az e tekintetben szükséges értékelést az egyes egyedi esetekre vonatkozóan, figyelembe véve valamennyi releváns tényezőt, és többek között az elfogadott szervezési intézkedések megfelelő jellegét.

38 Ugyanakkor meg kell állapítani, hogy az 1/2005 rendelettel ellentétes, ha a szállításnak és a pihenésnek az e rendelet I. melléklete V. fejezetének 1.4 pontjában előírt tartama együttesen meghaladja a 29 órát, azon lehetőség sérelme nélkül, hogy e tartam e fejezet 1.8 pontja értelmében az állatok érdekében 2 órával meghosszabbítható, valamint az említett rendelet 22. cikkében foglalt, a szállítási késedelemre vonatkozó rendelkezések olyan esetben való alkalmazásának a sérelme nélkül, amikor előre nem látható körülmények gátolják e rendelet alkalmazását.

39 Amint ugyanis azt a főtanácsnok az indítványának az 51–55. pontjában megállapította, egyrészt annak megengedése, hogy a szállítás és a pihenés együttes tartama meghaladja a 29 órát, ellentétes lenne az 1/2005 rendelet 3. cikkének első bekezdésében megfogalmazott, és a jelen ítélet 35. pontjában felidézett elvvel, nevezetesen annak az elkerülésével, hogy felmerüljön a szállított állatok sérülésének vagy szükségtelen szenvedésének a kockázata, valamint ellentétes lenne ezen elv folyományaival, azaz a szállítás tartamának a lehető legrövidebb időre való korlátozását és a szállítás haladéktalan végrehajtását érintő kötelezettségekkel. E tekintetben e rendelet I. melléklete V. fejezetének 1.5 pontja szerint a szállításnak az említett V. fejezet 1.4 pontjának megfelelően meghatározott tartama után az állatokat ki kell rakodni, meg kell itatni és etetni, és legalább 24 órán keresztül pihentetni kell. Másrészt ezt az értelmezést alátámasztja az is, hogy e fejezet 1.8 pontja azt írja elő, hogy a szállításnak az említett fejezet 1.4 pontjában megállapított tartama csak 2 órával hosszabbítható meg, és kizárólag az állatok érdekében, különösen a rendeltetési hely közelségére tekintettel.

40 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésének a második részével lényegében azt kívánja megtudni, hogy az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezete 1.4 pontjának d) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy a szóban forgó, többek között a szarvasmarhafélék közé tartozó állatok közúti szállítása során a két, maximum tizennégy órás szállítási szakaszok, amelyek között legalább egy órás pihenőidőt kell tartani, magukban foglalhatnak-e egyéb pihenőidőket.

41 Attól függetlenül, hogy az érintett állatokat szállító jármű vezetőjének az arra való kötelezését, hogy csak egy maximum tizennégy óra tartamú szállítási időszak után álljon meg, a gyakorlatban konkrétan lehetetlen lenne megvalósítani, meg kell állapítani, hogy szokásszerű körülmények között az olyan szállítási szakasz, amelynek során a járművet kivonják a forgalomból, és leparkolják, objektíve kevésbé kellemetlen a szállított állatok számára, mint az a szállításai szakasz, amint az a „pihenőhely” fogalmának az 1/2005 rendelet 2. cikkének t) pontjában szereplő meghatározásából kitűnik, amely szerint az „a rendeltetési helytől eltérő bármely megállóhely a szállítás során”, valamint amint az szintén kitűnik az állat-egészségügyi és állatjóléti tudományos bizottság által az állatok szállítás során biztosított jólétére vonatkozóan 2002. március 11-én készített vélemény bizonyos részeiből, amelyek hangsúlyozzák a jármű mozgásának a szállított állatok jólétére kifejtett negatív hatásait. Következésképpen az a körülmény, hogy egy maximum tizennégy óra tartamú szállítási szakasz magában foglal egy vagy több pihenési szakaszt, főszabály szerint nem tekintendő kedvezőtlennek az állatok jóléte szempontjából.

42 Ezt a további pihenési szakaszt – vagy ezeket a további pihenési szakaszokat – azonban egyrészt a magához a szállításhoz kapcsolódó szükségletek alapján igazolni kell, és másrészt azt vagy azokat hozzá kell adni a szállítási szakaszokhoz az azon tizennégy óra maximális tartamú szállítási szakasz számításakor, amelynek a részét képezik, ily módon betartva az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezete 1.4 pontja d) alpontját.

43 Következésképpen az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1/2005 rendelet I. melléklete V. fejezete 1.4 pontjának d) alpontját úgy kell értelmezni, hogy a szóban forgó, többek között a szarvasmarhafélék közé tartozó és nem borjúnak minősülő állatok közúti szállítása során egyrészt a szállítási szakaszok közötti pihenőidő tartama főszabály szerint meghaladhatja az egy órát. Ez a tartam azonban, amennyiben meghaladja az egy órát, nem lehet olyan jellegű, hogy az ezen pihenőidő, valamint a teljes szállítás konkrét körülményei között a szállított állatok sérülésének vagy szükségtelen szenvedésének a kockázatával járjon. Ezenfelül a szállításnak és a pihenőidőnek az e fejezet 1.4 pontjának d) pontjában előírt tartamai együttesen nem haladhatják meg a 29 órát, azon lehetőség sérelme nélkül, hogy e tartam e fejezet 1.8 pontja értelmében az állatok érdekében 2 órával meghosszabbítható, valamint az említett rendelet 22. cikkében foglalt rendelkezések előre nem látható körülmények esetén való alkalmazásának a sérelme nélkül. Másrészt a külön-külön maximum tizennégy óra tartamú szállítási szakaszok magukban foglalhatnak egy vagy több pihenési szakaszt. Ezeket a pihenési szakaszokat hozzá kell adni a szállítási szakaszokhoz az azon szállítási szakasz maximálisan tizennégy órás teljes tartamának a számításakor, amelynek a részét képezik.

A második kérdésről

44 A második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 817/2010 rendeletet úgy kell-e értelmezni, hogy a szarvasmarhák után járó export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóságra nézve kötelező a kilépési hely hatósági állatorvosa által az érintett állatoknak az Unió vámterületéről való kilépését tanúsító dokumentumon feltüntetett azon bejegyzése, amely szerint ezen állatok szállítása során – az állatok összességének, vagy egy részének a tekintetében – nem feleltek meg az 1/2005 rendelet alkalmazandó rendelkezéseinek.

45 Először is meg kell állapítani, hogy a 817/2010 rendelet 2. cikkének (2)–(4) bekezdése szerint a kilépési hely hatósági állatorvosának az eljárása annak az ellenőrzésére korlátozódik, hogy betartották-e az 1/2005 rendelet alkalmazandó rendelkezéseit, valamint az export-visszatérítések kifizetésére

hatáskörrel rendelkező hatósághoz szóló olyan jelentés elkészítésére, amely tanúsítja az elvégzett ellenőrzések eredményeit, és ezeket az eredményeket az említett állatorvos az Unió vámterületéről való kilépést tanúsító dokumentumon is feltünteti.

46 Ezzel szemben a 817/2010 rendelet 5. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint az export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóságnak kell megállapítania, hogy az 1/2005 rendelet alkalmazandó rendelkezéseinek az érintett szállítás során megfeleltek-e, és e tekintetben a határozatot a 817/2010 rendelet 4. cikkének (2) bekezdésében említett dokumentumok és az e rendeletnek való megfeleléssel kapcsolatban az említett hatóság rendelkezésére álló minden egyéb elem alapján kell meghozni. Az említett 4. cikk (2) bekezdése a szállításnak az Unió területén végrehajtott része tekintetében azt a dokumentumot említi, amely tanúsítja az e területről való kilépést, melyet ezen utóbbi rendelet 2. cikkének (3) vagy (4) bekezdése alapján a kilépési hely hatósági állatorvosának kell kitöltenie. Ezenfelül az említett hatóság rendelkezésére álló egyéb elemek között szerepel ezen hatósági állatorvosnak az e rendelet 2. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében említett jelentése. E jelentés, melyet az ugyanezen rendelet I. mellékletében foglalt minta alapján készítenek el, pontos információkat, valamint olyan észrevételeket tartalmaz, amelyek adott esetben lehetővé teszik az export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóság számára azt, hogy alaposan megismerje azokat az indokokat, amelyek miatt a kilépési hely hatósági állatorvosa azt állapította meg, hogy a szállított állatok összessége vagy egy része tekintetében az elvégzett ellenőrzések eredményei nem kielégítőek, és amelyek miatt ezt az értékelést tüntette fel az Unió vámterületéről való kilépést tanúsító dokumentumon, amint azt az említett 2. cikk (4) bekezdése előírja.

47 Másodszor emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a korábban hatályos szabályozás keretében egy fordított helyzetben, amelyben a kilépési hely hatósági állatorvosa által feltüntetett bejegyzés ezen állatorvos pozitív értékelését tartalmazta az élő állatok szállításával kapcsolatos szabályozás releváns rendelkezései tekintetében, azt állapította meg, hogy az ezen állatorvos által ily módon tett megállapítás nem képez e tekintetben megcáfolhatatlan bizonyítékot, és így az említett megállapítás nem kötelezi a hatáskörrel rendelkező hatóságot arra, hogy a szarvasmarhák után járó export-visszatérítést az ezen értékelést megcáfoló objektív és konkrét információk ellenére kifizesse (lásd ebben az értelemben: 2008. március 13-i Viamex Agrar Handel ítélet, C-96/06, EU:C:2008:158, 34., 35., 37. és 41. pont; 2008. november 25-i Heemskerk és Schaap ítélet, C-455/06, EU:C:2008:650, 25. és 30. pont).

48 Mivel az ezen ítéletek szempontjából releváns rendelkezések lényegében azonosak a jelenleg hatályos rendelkezésekkel, az ítélkezési gyakorlat által nyújtott ezen útmutatás megőrzi aktualitását.

49 Márpedig ha a kilépési hely hatósági állatorvosának az értékelése kétségbe vonható, ha ezen állatorvos azt állapítja meg, hogy az állatokat azon rendelkezéseknek megfelelően szállították, amelyeknek a betartása az export-visszatérítésekben való részesüléshez kötelező, nincsen oka annak, hogy ez másképp legyen az ezzel ellenkező értékelés esetében.

50 Úgy tűnik tehát, hogy a 817/2010 rendelet rendelkezései alapján az export-visszatérítések kifizetésére vonatkozó feltételek tiszteletben tartására – különösen ideértve az 1/2005 rendelet alkalmazandó előírásainak a betartását – vonatkozó döntés az e kifizetésre hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság hatáskörébe tartozik, és a 817/2010 rendeletben bevezetett, a kilépési hely hatósági állatorvosa és az e hatóság közötti együttműködés keretében az ezen állatorvos által tett megjegyzések, bár bizonyítéknak minősülnek, megcáfolhatóak.

51 Ezt a megállapítást megerősíti az, ha, amint a jelen ügyben is, ezen állatorvos értékelése nem az állatok fizikai és egészségi állapotának az értékelésére vonatkozik, amely a 817/2010 rendelet (5) preambulumbekezdése értelmében szakértelmet és különleges tapasztalatot igényel, ami igazolja azt, hogy ezen ellenőrzéseket állatorvosnak kell végeznie. A relevancia vélelme ugyanis, amely természetesen kapcsolódik a szakértőnek a szakterületén elvégzett értékeléséhez, nem alkalmazható abban az esetben, ha ezek az értékelések nem e szakterületet érintő kérdésekre vonatkoznak.

52 A második kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 817/2010 rendeletet úgy kell értelmezni, hogy a szarvasmarhák után járó export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóságra nézve nem kötelező a kilépési hely hatósági állatorvosa által az érintett állatoknak az Unió vámterületéről való kilépését tanúsító dokumentumon feltüntetett azon bejegyzés, amely szerint ezen állatok szállítása során – az állatok összességének vagy egy részének a tekintetében – nem feleltek meg az 1/2005 rendelet alkalmazandó rendelkezéseinek.

A költségekről

53 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az állatoknak a szállítás és a kapcsolódó műveletek közbeni védelméről, valamint a 64/432/EGK és a 93/119/EK irányelv és az 1255/97/EK rendelet módosításáról szóló, 2004. december 22-i 1/2005/EK tanácsi rendelet I. melléklete V. fejezete 1.4 pontjának d) alpontját úgy kell értelmezni, hogy a szóban forgó, többek között a szarvasmarhafélék közé tartozó és nem borjúnak minősülő állatok közúti szállítása során egyrészt a szállítási szakaszok közötti pihenőidő tartama főszabály szerint meghaladhatja az egy órát. Ez a tartam azonban, amennyiben meghaladja az egy órát, nem lehet olyan jellegű, hogy az ezen pihenőidő, valamint a teljes szállítás konkrét körülményei között a szállított állatok sérülésének vagy szükségtelen szenvedésének a kockázatával járjon. Ezenfelül a szállításnak és a pihenőidőnek az ezen fejezet 1.4 pontjának d) pontjában előírt tartamai együttesen nem haladhatják meg a 29 órát, azon lehetőség sérelme nélkül, hogy e tartam ezen fejezet 1.8 pontja értelmében az állatok érdekében 2 órával meghosszabbítható, valamint az említett rendelet 22. cikkében foglalt rendelkezések előre nem látható körülmények esetén való alkalmazásának a sérelme nélkül. Másrészt a külön-külön maximum tizennégy óra tartamú szállítási szakaszok magukban foglalhatnak egy vagy több pihenési szakaszt. Ezeket a pihenési szakaszokat hozzá kell adni a szállítási szakaszokhoz az azon szállítási szakasz maximálisan tizennégy órás teljes tartamának a számításakor, amelynek a részét képezik.**

2) **Az export-visszatérítés nyújtásának feltételeként az élő szarvasmarhafélék szállítás közbeni kíméletére vonatkozóan teljesítendő követelmények tekintetében az 1234/2007/EK tanácsi rendelet szerint részletes szabályok megállapításáról szóló, 2010. szeptember 16-i 817/2010/EU bizottsági rendeletet úgy kell értelmezni, hogy a szarvasmarhák után járó export-visszatérítések kifizetésére hatáskörrel rendelkező hatóságra nézve nem kötelező a kilépési hely hatósági állatorvosa által az érintett állatoknak az Európai Unió vámterületéről való kilépését tanúsító dokumentumon feltüntetett azon bejegyzés, amely szerint ezen állatok szállítása során – az állatok összességének vagy egy részének a tekintetében – nem feleltek meg az 1/2005 rendelet alkalmazandó rendelkezéseinek.**

Aláírások